

Utrotning/kontroll av skabb och löss i ekologiska nötkreatursbesättningar

SJV dnr 25-7619/04

Metod och resultat

- 10 besättningar deltog i försöket.
- 8 besättningar var anslutna till KRAV, medan två bedrev konventionell produktion..
- 9 besättningar bedrev dikoproduktion hade specialiserad slaktnötsproduktion.
- Samtliga besättningar hade historik med symtom på ektoparasiter hos djuren
- Behandling utfördes i 8 besättningar
- Övriga fungerade som icke-behandlade observationsbesättningar
- Behandlingen gjordes i samtliga fall med perkutan behandling med makrocycliska laktoner.
- Behandlingen utfördes inte direkt vid installning, vilket var den ursprungliga avsikten, utan senare under stallsäsongen. Detta beror på att i KRAV-besättningarna kunde behandlingen först utföras när symtom på ektoparasitangrepp sågs. Detta innebar behandling från oktober 2004 till mars 2005. En besättning hade ”sanerat” ett år tidigare och medverkade under sin andra stallsäsong efter behandling.
- Huruvida tidpunkten för behandlingen påverkat resultatet går inte att säga, men det finns en liten risk för att smitta kan kvarstå i infekterad miljö och återinfektera djuren efter behandlingen.
- I två av besättningarna konstaterades ektoparasiter (pälsätande och blodsugande löss) genom provtagning.
- De lusarter som påvisades var *Linognathus bovis*, *Hematopinus bovis* och *Damalinea bovis*. Dessa är de lusarter som visat sig förekomma hos svenska nötkreatur i en tidigare utförd undersökning (Christenson et. al Sv Vet tidn nr 3/94)
- I samband med första besöket (säsongen 04/05) informerades djurägaren om olika typer av ektoparasiter, symtom, smittvägar och profylaktiska åtgärder
- Vid återbesök under påföljande stallsäsong (säsongen 05/06) sågs inga symtom i 7 av de behandlade besättningarna. I två av dem upptäckte dock djurägaren förnyade symtom efter ytterligare cirka 1 månad. I de icke behandlade besättningarna sågs inte heller påtagliga symtom vid återbesöket.
- Enligt uppgifter från djurägarna i försöket och andra djurägare kan detta ha samband med att djuren till följd av de goda betesförhållandena på hösten 2005 stallades in ovanligt sent. Symtomdebuten skulle på detta sätt kunnat ha förskjutits.
- En behandling hade lindriga symtom relativt snart efter behandling. Detta kan troligen förklaras av att behandlingsperioden var mycket utsträckt (upp till 2 mån), varför infekterade djur kan ha återsmittat redan behandlade djur. Enligt FASS vet har makrocycliska laktoner effekt mot parasiter i 3-5 veckor.
- Vid återbesöket bedömdes risken för nyintroduktion av smitta till de aktuella besättningarna. För den typ av besättningar som representeras i detta projekt torde den stora smittrisen vara inköp av djur, antingen inköp av avelsdjur (vanligen tjurar) eller inköp av kalvar/ungdjur för uppfödning till slakt. Andra typer av externa kontakter (semin, veterinär etc) är sporadiska eller ovanliga.
- Inhysningssystemet kan tänkas påverka smittspridningen i besättningen. I uppbundna besättningar sprids smittor av olika slag mindre effektivt och då särskilt smitta som kräver nära kontakt. Endast en besättning i projektet hade djuren uppbundna och inga slutsatser kan dras.

- Profylaktiska åtgärder med möjlig effekt som vidtagits bland de deltagande besättningarna är att klippa djuren (5 st) och pälsvård genom borstning/ryktning (3 st). Detta förefaller dock inte ha förhindrat infektion eller påvisande av symtom.

Slutsatser

- Det finns indikation på att det är möjligt att hålla nötkreatursbesättningar fria från symtom på ektoparasiter under mer än en stallsäsong genom strategisk behandling med makrocycliska laktoner.
- Optimal tidpunkt för behandlingen är troligen i samband med installning
- För att få största möjliga effekt av en sanering, dvs. att lusfriheten kvarstår mer än innevarande stallsäsong krävs att ytterligare åtgärder vidtas för att inte smitta skall nyintroduceras i den sanerade besättningen. Inköpta djur måste behandlas. Detta bör ske under vistelse i karantän eller åtminstone innan djuren kommer i kontakt med andra djur i besättningen. Kontakter med infekterade djur under betessäsongen kan också utgöra en risk. Även smittrisen vid indirekta djurkontakter bör beaktas, även om de troligen är en mindre risk, och lämpliga åtgärder vidtas t.ex. rutiner för besökare.
- Behandling ska göras av samtliga djur i besättningen under en begränsad tidsperiod för att minimera risken för återsmitta mellan djur.
- De vanliga profylaktiska åtgärder som vidtas i nötkreatursbesättningar (klippning och borstning) förhindrar inte uppkomst av symtom.
- Vissa av de behandlade besättningarna har efter första stallsäsongen visat symtom på återinfektion. Infektionsvägarna är inte kända men kan åtminstone i något fall antas vara kontakter med djur från icke fira besättningar. På grund av detta anser vi att en fortsättning av projektet inte är meningsfullt och studien avslutas vid utgången av 2005.